

Politikernas styrning av förvaltningen:

Planering och andra verktyg för samordning och måluppfyllelse

Martin Qvist (docent, universitetslektor)

Statsvetenskapliga institutionen

martin.qvist@statsvet.su.se

Stockholms
universitet

Politisk styrning – med särskilt fokus på planering

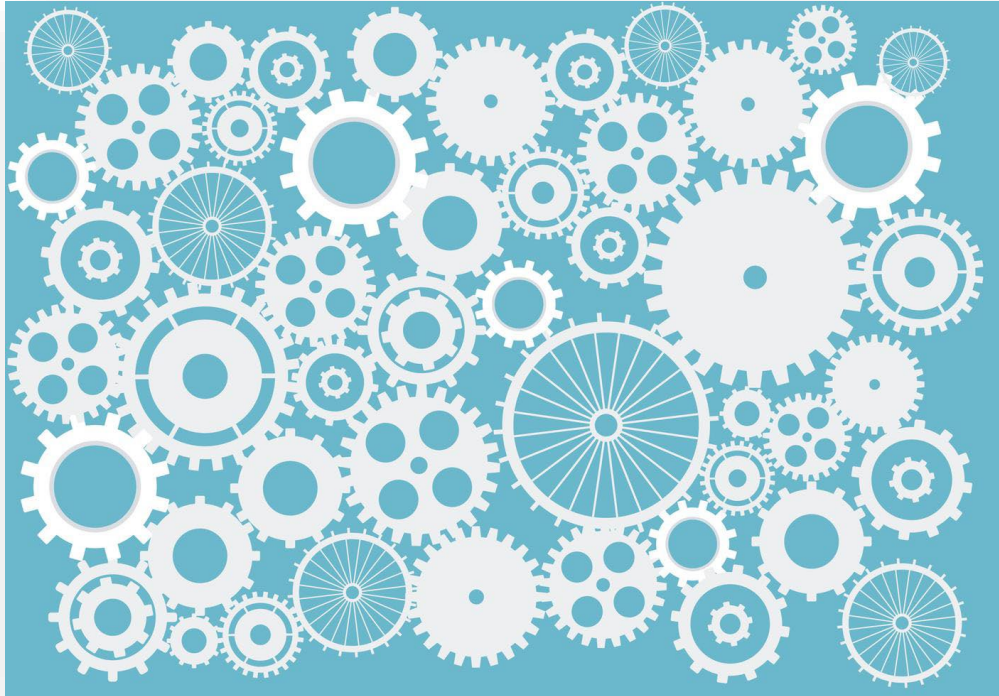
- Förutsättningar för politisk styrning: komplexitet
- Vad vill ”politiken”? Folkviljans förverkligande...
- Styrning på vilket sätt?

Förutsättningar – fallet havsplanering

Ur Havsplaner för Sverige (HaV 2022, s. 20):

Havsplaneringen utgår från ett tvärsektoriellt systemperspektiv. Det inkluderar direkta och indirekta, sammanlagda, kumulativa, kortsiktiga och långsiktiga, positiva och negativa effekter inklusive kopplingarna mellan land och hav. Även olika geografiska skalor hanteras, från lokalt till internationellt.

- Komplexitet – betydande styrtmaning...
- Är det ens möjligt ur ett förvaltningsperspektiv?

Stockholms
universitet

Vad vill "politiken"?

- Tydlig politisk vilja – nödvändigt för att åstadkomma förändring
 - Prioritet på agendan
 - "Perspektivträngsel"
- Politiker – men ytterst medborgarna
- Folkviljans förverkligande
 - Nationell nivå
 - Lokalt – beslut nära medborgaren
 - Dialog, intressentmedverkan
 - Folkomröstningar

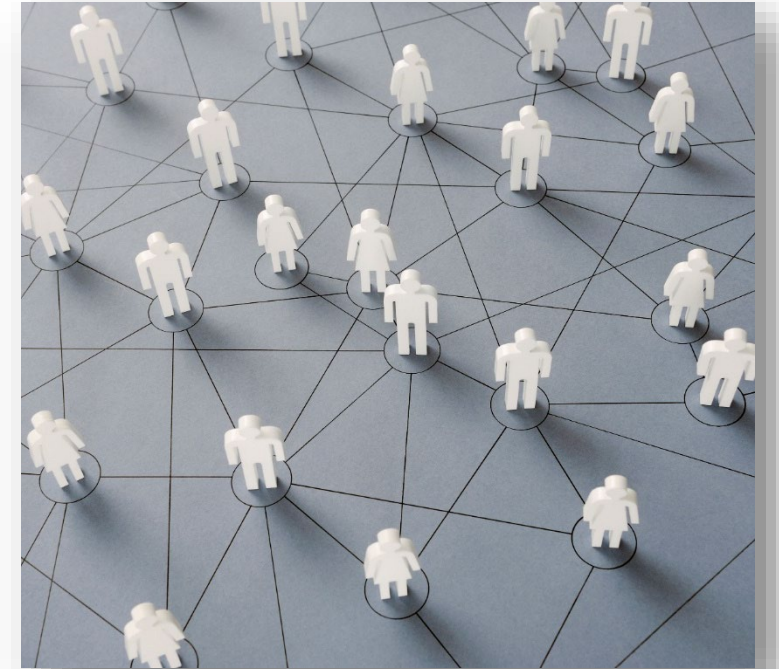
Styrning på vilket sätt? Förändringar över tid

- Planering och offentlig förvaltning – en sammanflätad historia
- Efterkrigstiden och ”de stora förväntningarnas tid”
 - Tilltro till samhällsplanering, vetenskap och politikens/statens förmåga att lösa stora samhällsproblem
- Omprövning och marknadsreformernas tid (ca 1970-80-tal)
 - Staten som problemet istället för lösningen: ineffektivitet, storlek och misslyckanden
 - New Public Management: privatiseringar, men också decentralisering, dissaggregering av offentliga organisationer och management från privat sektor (mål- och resultatstyrning)
 - Nedtoning av (central) samhällsplanering, ökat fokus på effektivisering
- Konsekvenser av NPM
 - Styrbarhetsproblem, fragmentering, ”stuprör”
- Staten är ”inbäddad” i en internationell kontext (främst EU)

Planering i en era av "governance"?

- Motreaktion till NPM
- Omprövning av statens roll
 - Reglering, "joined-up-government"
- Nätverk och samverkan
 - Inom staten, mellan nivåer, offentligt-privat
 - Deliberation och kollaborativ planering
- Paradigmskiften? Paradigmen lever kvar – hybrider av traditionell byråkrati, NPM och governance
- Ökad vilja till nationell planering men under nya, ofta "mjukare" former

Styrkapacitet

- Politisk styrning handlar som alltid om prioriteringar och tydlig vilja, men också att skapa förutsättningar för planering och genomförande: styrkapacitet
- En kombination av olika verktyg och förmågor
 - Reglering
 - Koordinering
 - Analys/informationshantering
 - Handlingskraft (ofta resurser, men också kompetens etc.)
- ”Mjuka” former av styrning och planering är inte nödvändigtvis svaga, men kräver ofta uppbackning av andra former av styrning (regulativa och finansiella).

Tack!

Kontakt:

martin.qvist@statsvet.su.se

Stockholms
universitet